

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 6 Jild 4

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Науризбаева Нуржамал Қудайбергенова

TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR 14-22

Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich

DUNGANSHUNOSLIK TADQIQOTLARI TARIXSHUNOSLIGI (1990-2023) 23-34

Бобожонова Феруза Хаятовна

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ДАВРИДА ҚҲЙИ ВА ҲРТА ЗАРАФШОН ВОҲАСИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ 35-40

Halimov Tal'at

XX ASRNING 20-30 YILLARIDAGI QULOQLASHTIRISH SIYOSATI VA UNING SALBIY OQIBATLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA) 41-45

Ilhomov Ziyovutdin Adxamovich, Shukurov Rustam Jo'raqulovich

ALEKSANDR BEKOVICH-CHERKASSKIY EKSPEDITSIYASINING BA'ZI TAFSILOTLARI: EKSPEDITSIYANING BOSHLANISHI 46-54

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

MA'RIFATPARVARLARNING MATONATLI AYOLI XAYRINISO MAJIDXONOVA (1905-1937) HAYOTI VA FAOLIYATIGA CHIZGILAR 55-59

Жайнаров Обиджон Ҳамид ўғли

XX АСР 20-ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА АДВОКАТУРА ТИЗИМИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР (ФАРФОНА ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА)..... 60-64

Toshpo'latov Mamadali Zaynidin o'g'li

NUROTA TUMANI YOSHLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH YUZASIDAN AMALGA OSHIRILGAN CHORA-TADBIRLARNING TARIXIY TAHLILI (2017-2024) 65-73

Umarov Baxtishod

SOMONIYLAR DAVRIDA BUXORODA ILM-FAN RIVOJI (TARIX VA TIBBIYOT MISOLIDA).. 74-79

Ўўлдошев Салимжон Валиевич

ИНТЕГРАЦИЯЛАШУВ ЖАРАЁНЛАРИ ВА ХАЛҚ ҲЙИНЛАРИ 80-85

Askarov Azimjon Odiljon o'g'li

O'RTA OSIYODAGI ANGLIYA-ROSSIYA RAQOBATINING TARIXIY KONTEKSTI VA KATTA O'YIN SIYOSATINING VUJUDGA KELISHI 86-91

Eshchanov Hurmat Matnazarovich

O'ZBEKISTON HUDUDI BRONZA DAVRIDA TOPOGRAFIK XUSUSIYATLARNI ETNIK JARAYONLARI KARTOGRAFIYASI..... 92-95

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

O'ZBEKISTONDA AHOLI MIGRATSIYASI VA UNGA TA'SIR ETGAN IJTIMOYIYQIQTISODIY

OMILLAR	96-100
<i>Raimov Mamasoat Safar o'g'li</i> ESKI TERMIZ HAQIDA TARIXIY MA'LUMOTLAR	101-105
<i>Usmanov Jahongir Xo'jaqulovich</i> MARKAZIY OSIYO TARIXSHUNOSLIGIDA ILK ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI	106-109
<i>Usmanova Inobat Ibragimovna</i> PROCESSES OF GEOGRAPHICAL LOCATION OF THE IRON AGE POPULATION OF UZBEKISTAN	110-115
<i>Bekmirzayev Islomjon Ibrohim o'g'li</i> O'RTA G'OVASOY HUDUDI QADIMGI DAVR AHOLI TURAR-JOYLARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR	116-120
<i>Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich</i> BUXORDAGI "MASJIDI BALAND" MASJIDI QURILISHI VA TARIXI	121-125
<i>Rajabova Sabohat Bobirovna</i> IQTISODIY HAYOTDA TADBIRKOR AYOLLARNING TUTGAN O'RNI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	126-132
<i>Aloxunov Alisher Ahmadjonovich</i> ARXELOGIYADA GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING ASOSIY IMKONIYATLARI XUSUSIDA	133-138
<i>Sharopov Saidusmon Saidaxmadovich</i> XIX ASR OXIRI VA XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGINING JANUBISHARQIY HUDUDI SHAHARLARI, XUSUSAN QARSHI, SHAHRISABZ VA KITOB SHAHARLARINI RUS TARIXCHILARI ASARLARIDA YORITILISHI	139-144
<i>Axmedova Gulchehra O'skinovna</i> SHEROBOD VOHASI NOMODDIY MADANIYATI DURDONALARI	145-149
<i>Abduraximov Husniddin</i> O'ZBEKISTON VA AVSTRIYA RESPUBLIKASI O'RTASIDA INVESTITSIYAVIY, HUQUQIY HAMDA ILM-FAN SOHASIDA HAMKORLIKNING MUSTAHKAMLANISHI	150-158
<i>Turopova Mohidil Turdiyevna</i> O'ZBEKISTON JUNUBIY HUDUDLARI TOPONIMIKASINING TABIAT BILAN BOG'LIQLIGI VA URF-ODATLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	159-163
<i>Annayeva Zarifa Musurmonqulovna</i> EKOLOGIK HOLATNI BARQARORLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	164-168
<i>Ahmadov Xurshid San'atovich</i> "CHIG'ATOY IMLOSI" VA MILLIY ZIYOLILAR	169-175
<i>Axmadova Nafisa Axmad qizi</i> O'ZBEKISTON VA GERMANIYA MADANIY ALOQALARINING RIVOJLANISHI	176-179

<i>Жумаева Шоҳида Чориевна</i> МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	180-186
<i>Elmuratova Umida Farxadovna</i> TA'LIM IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	187-191
<i>Nazarov Otabek Muzrobovich</i> XX ASRNING 80-YILLARI QATAG'ONLIK SIYOSATINING SURXONDARYODAGI IJTIMOYIY- IQTISODIY JARAYONLARGA TA'SIRI	192-197
<i>Kupaysinov Ismoyiljon Ahmadjanovich</i> 1950-1990 YILLARDA ANDIJON OBLASTI JAMOAT TRANSPORTI FAOLIYATI VA UNDAGI AYRIM MUAOMMOLARNI MATBUOTDA YORITISHI ("KOMMUNIST" GAZETASI MATERIALLARI MISOLIDA)	198-202
<i>Oripova Laylo Zafarovna</i> O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI FAOLIYATI TARIXIGA NAZAR	203-207
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Magsud Azad Guliyev</i> OZARBAYJONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISH: SO'ROQ NATIJALARINI TAHLIL QILISH	208-214
<i>Глазова Марина Викторовна</i> ВКЛАД «ЗЕЛЕНОВОГО» УЧЁТА В ФИНАНСОВОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ В УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ КОМПАНИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	215-231
<i>Oratov Jaxongir Jurayevich</i> RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI VAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR	232-238
<i>Шадиева Дилдора Хамидовна</i> БАНК СОҲАСИГА РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ТАЪСИР	239-243
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> TURISTIK KORXONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RAQOBATBARDOSHLIGINI VAHOLASH	244-255
<i>Sattarov Umirzoq Normengovich</i> MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONI... ..	256-262
<i>Хамдамов Шавкат Комилович</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА И БОРЬБА С БЕДНОСТЬЮ: СТРАТЕГИИ ФИНАНСИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	263-267
<i>Хайитов Жамшид Холвоевич</i> ИҚТИСОДИЁТДА ОБОДОНЛАШТИРИШ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ДАВР ТАЛАБИ	268-272
<i>Xurramov Azamat Fayzullayevich</i> BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA UY XO'JALIGI SEKTORINING O'RNI VA AHAMIYATI	273-278

Алимханова Нигора Алимхановна
 ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИДА ТАҲЛИЛИЙ АМАЛЛАРНИ ҚЎЛАШ 279-287

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Жумаев Ойбек Маратович
 О‘ЗБЕКИСТОНДА КАМБАГ‘АЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ДИНАМИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЙOSIY
 ИНАТЛАРИ 288-296

Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна
 ХОЖА АҲРОР ТАЪЛИМОТИДА ИНСОНИЙ ҲАҚИҚАТ МАСАЛАСИ 297-302

Хайридинов Аббосхон Анварович
 ҒАРБ МАДАНИЯТИНИ ОММАЛАШИШИГА ИЧКИ ОМИЛЛАР ТАЪСИРИ 303-311

Мухамеджанова Лалихон
 АХЛОҚНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ТРАНСФОРМАЦИОН ВА БАРҚАРОРЛАШТИРУВЧИ
 ФУНКЦИЯЛАРИ 312-317

То‘ева Муҳаййо Шuhrat qizi
 О‘ЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINING YANGILANISH JARAYONIDA XOTINQIZLAR INNOVATSION
 ТАФАККУРИНИ OSHIRISH VA FAOLLASHUVI BORASIDAGI SIYOSATI:UMUMNAZARIY
 ТАHLILLAR..... 318-322

Ro‘zimurodov Siroj Madatovich
 OILANING IJTIMOIIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MA’NAVIY-
 AXLOQIY TARBIYANING TA’SIRI 323-326

Ravshanov Ulug‘bek Rahbarovich
 AXBOROT GLOBALLASHUVI SHAROITIDA YOSHLARDA MILLIY O‘ZLIKNI TARBIYALASH
 MASALALARI 327-332

Allayarova Marxabo Mavlanovna
 SHAXS BADIY IJODINI SHAKLLANTIRISHNING ESTETIK MUAMMOLARI VA
 MA’NAVIYAT 333-337

Хашимов Шерахон Жўрахонович
 ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИМИДЖИНИНГ ЮКСАЛИШИДА ТИББИЁТ ТУРИЗМИНИНГ
 ТУТГАН ЎРНИ..... 338-342

Soatov Rasul Muxitdinovich
 BOBORANIM MASHRAV HAYOTI VA IJODIDA TASAVVUFGA DOIR QARASHLAR
 TAHLILI 343-348

Ashurov Navfal Burxonjon o‘g‘li
 MOVAROUNNAHR MIQYOSIDA NASAF SHAHRINING ILMIIY-MADANIY ASOSLARI 349-352

Ўразалиева Гулшада Бекнўлатовна
 ГЕНДЕР ТЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ - ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИНИНГ УСТУВОР
 ЙЎНАЛИШИ 353-358

Xudaynazarov Samad Xudayberdiyevich, Turgunov Azim Turgunovich
 JAMIYATNING MA’NAVIY - IJTIMOIIY RIVOJLANISHIDA O‘ZBEK XALQI MILLIY
 QADRIYATLARINING O‘RNI 359-364

<i>Suvanov Ilhom Abdixalilovich</i> AXBOROT-MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI KURASHDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIKNI TA'MINLASHNING AHAMIYATI	365-371
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> SHARQ ALLOMALARI ASARLARIDA OILA VA TARBIYA MASALALARI	372-376
<i>Kayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING JAMIYAT VA IJTIMOYIY TARAQQIYOT TO'G'RISIDAGI QARASHLARI	377-381
<i>G'ulomov Obid G'ayratovich</i> YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY-MADANIY OMILLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	382-385
<i>Панжиев Сухроб</i> ГЛОБАЛЛАШУВ ВА ҒОЯВИЙ ТАҲДИДЛАР ДАВРИДА ҲАҚИҚАТ ТУШУНЧАСИНИНГ АҲАМИЯТИ	386-391
<i>Matnazarova Muhayyo Axmetjanovna, Azimova Charos Azamatovna</i> "ETNOS", "MILLAT" TUSHUNCHALARINING MAZMUN-MOHİYATI VA ULARNING ILMIY- NAZARIY TAHLILI	392-398
<i>Amanov Alisher Kaxramonovich</i> VAQTNI ILMIY JIHATDAN TAHLIL QILISH HAMDA UNI FALSAFIY VA MADANIY NUQTAI NAZARDAN O'RGANISH	399-404
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Пайзибаева Мадинахон Собиржон қизи</i> БРИТАНИЯ ХАЛҚ ЭРТАКЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА КЕЛЬТ МИФОЛОГИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ ВА ЎРНИ	405-409
<i>Tevosyan Gayane Arturovna</i> O'ZBEK VA RUS TILI GRAMMATIKASINING QIYOSIY TIPOLOGIYASI	410-417
<i>Boynazarov Islom Abduxalimovich</i> INGLIZ TILIDAGI FALSAFIY TERMINLARDA SINONIMIYA HODISASI	418-421
<i>Bahriddinova Yulduzxon Bahriddin qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI BOTANIK TERMINLARNING NOMINATIV TAHLILI VA BINAR NOMLANISHI	422-426
<i>Javliyev Mansurbek Odil o'g'li</i> KONSEPT TUSHUNCHASINING HOZIRGI ZAMON LINGVISTIKASIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	427-431
<i>Ruziyev Xusniddin Baxritdinovich</i> PARALLEL KORPUSLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	432-436
<i>Rahimova Shahnoza Palvannozirovna</i> INGLIZ TILIDAGI IBORALARNI O'RGANISHDA TARJIMA MUAMMOLARI	437-442
<i>Muhamadiyev Timur Urazovich</i> INGLIZ TILIDAGI OAVDA OMMAVIYLASHMAGAN IBORALARDAN FOYDALANISH	443-446

<i>Панжиева Насиба Нармахматовна</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ	447-451
<i>Умирова Дилфуза Суюновна, Асадов Шухрат</i> ОБРАЗОВАНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ НЕОТЪЕМЛЕМОЙ И НЕПРЕРЫВНОЙ ЧАСТЬЮ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЧЕЛОВЕКА	452-456
<i>Ибрагимова Мохира Муратовна</i> ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПСИХОЛОГИЗМ И ЕГО ФУНКЦИИ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИРДЖИНИИ ВУЛЬФ	457-464
<i>Тойчиева Насибахон Суранбаевна, Ткебучава Ирина Георгиевна, Темирова Шоира Гайбуллаевна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИИ ЛИНГВИСТИКИ	465-477
<i>Nurimova Diyora</i> LIRIK DISKURS VA UNING MOHIYATI	478-482
<i>Axmadjonova Mohinur Iqboljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILIDA NUTQ AKTLARINING SEMANTIK TUZILISH TAHLILI	483-491
<i>Jumanazarov Shukurali Tashmamatovich</i> KORPUS TUZISH TEXNOLOGIYASI.....	492-495
<i>Samadova Oydin Ilxomjon qizi</i> FRAZEOLOGIK BIRLIK TUSHUNCHASI HAMDA UNING QO'LLANILISHI	496-500
<i>Xatrayeva Rano Rajabovna</i> XX ASR INGLIZ ILMIY FANTASTIKASINI TARJIMA QILISH XUSUSIYATLARI	501-505
<i>Ermatov Ixtiyor, Mamatqulov Azizbek</i> A.HOJIYEVNING TERMINOLOGIK LUG'ATLARI XUSUSIDA	506-510
<i>Muxtorova Moxlaroyim</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TANBEH BERISHNI BILDIRUVCHI BIRLIKLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	511-517
<i>Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Aliqulova Rohila</i> O'SIMLIK NOMLARI BILAN BOG'LIQ TARBIYAGA OID MAQOL VA MATALLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	518-521
<i>Носирова Мубина Олимовна</i> СПЕЦИФИКА ОТРАЖЕНИЯ АНТРОПОЦЕНТРИЧЕСКИХ ПОСЛОВИЦ В СЛОВАРЯХ РАЗНОСИСТЕМНЫХ ЯЗЫКОВ	522-528
<i>Xasanov Zafar Baxtiyorovich</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA SPORT ATAMALARINI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI	529-534
<i>Рахматов Бекзод Уктам угли</i> СОЦИАЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ПОНЯТИЯ «УЧИТЕЛЬ»	535-539

Yaxyoyev Fayzullo muhammadsoli o'g'li
XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA ALISHER NAVOIY LIRIKASIGA DOIR MATNSHUNOSLIK
BILAN BOG'LIQ TALQINLAR..... 540-546

Otajonova Dildor Baxtiyarovna
KORPUS TURLARINING LINGVISTIKA SOHASINI TARAQQIY ETTIRISHDAGI
AHAMIYATI 547-551

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович
МАЪНАВИЙ ЗИЁН КОМПЕНСАЦИЯСИ МИҚДОРINI АНИҚЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ВА
АМАЛИЙ MASALALARI 552-559

Fayzullayev Aslbek Ulug'bek o'g'li
MULKNI QASDDAN NOBUD QILISH YOKI UNGA ZARAR YETKAZISH UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 560-564

Элмуродов Ҳусан Элмуродович
МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ЎҚУВДАН ҲАМДА БИЛИМ ВА
КЎНИКМАЛАРИ ТЕКШИРУВДАН ЎТМАГАНДА ИШДАН ЧЕТЛАШТИРИШ..... 565-572

Аслонова Лайло Олимовна
ИЛМИЙ ХОДИМЛАР ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ БЕЛГИЛАШНИНГ АЙРИМ
MASALALARI 573-583

Файзиева Гулрух Мухаммади кизи
НЕКОТОРЫЕ ПОНЯТИЯ В СФЕРЕ ГАРАНТИИ ПРАВО НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ
ЖИЛИЩА 584-588

Ибрагимова Сабина Эркиновна
К ВОПРОСУ О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ В СФЕРЕ
ДОСУДЕБНОГО УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН..... 589-593

Tosheva Maftuna Anvar qizi
AXLOQQA QARSHI JINOYATLARNING JINOYAT-HUQUQIY JINATLARI 594-600

Халилов Дониёр Нортажиевич
КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ И
СВОБОД В СОЦИАЛЬНОМ ГОСУДАРСТВЕ 601-607

Файзуллаева Нигорахон Равшановна
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОГОВОРА В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО
КУЛЬТУРНОГО ПРАВА 608-618

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Saydillayeva Mehrinaz Bahodir qizi
OLIY TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM DASTURLARINI LOYIHALASHTIRISH ASOSIDA PEDAGOGIK
TA'LIM METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 619-626

Ubaydullaeva Jamila Hurramovna
DARS TURLARI VA DARSNI REJALASHTIRISHGA NISBATAN YONDOSHUVLAR 627-631

- Ro'ziyeva Nazira Yodgorovna, Panjjeva O'g'ilshod Baxodir qizi, Jo'raev Baxodir Norbo'tayevich*
O'QUVCHILARGA TABIATNI ASRASH VA EZOZLASHNI "YASHIL MAKON" MILLIY
TEKNOLOGIYA LOYIHASI ASOSIDA AMALIY ANJUMANLAR ORQALI OLIB BORISH 632-640
- Юлдошев Рустам Дилшод угли*
РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА И КОММУНИКАТИВНОМ
ПРОЦЕССЕ 641-645
- Razzakov Baxrom Abdug'afurovich*
BO'LAJAK MUHANDISLAR UCHUN OG'ZAKI MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH:
INGLIZ TILI DARSLARIDA TRANSPORT TERMINOLOGIYASINI
O'RGANISHGA MISOLIDA..... 646-650
- Salimova Shahlo Sayfulloyevna*
TA'LIM TIZIMIDA XAVFSIZ MUHITNI YARATISH MUAMMO VA ISTIQBOLLARI 651-656
- Kuchkarova Arofathon*
MATEMATIKA DARSLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH
(GEOGEBRA DASTURI MISOLIDA) 657-661
- Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna*
YOZISH BO'YICHA KO'RSATMALARNI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY AMERIKA
INGLIZ TILI KORPUSINING (COCA) ROLI 662-669
- Sharifov Muxriddin Kamoladdin o'g'li*
PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA MAXSUS FANLARNI O'QITISH
ISTIQBOLLARI 670-675
- Saidova Surayyo Yarqulovna*
NOFILOGIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARI O'QISH KOMPETENSIYASINI
RIVOJLANTIRISHDA SOHAVIY MATNLAR XUSUSIYATLARI VA MATN TANLASH
TAMOYILLARI 676-686
- Djalolov Furqat Fattohovich*
UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH
VA SIFATINI YAXSHILASH YO'LLARI 687-691
- Niyazova Minara Baxramovna*
TEKNIKA OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI FRANSUZ TILIGA QIZIQTIRISHNING
O'ZIGA XOS JIHATLARI..... 692-697
- Amrillayev Husniddin Ashrab o'g'li*
OLY TA'LIMDA VIRTUAL LABORATORIYALARDAN O'QUV JARAYONIDA FOYDALANISHNING
PEDAGOGIK JIHATLARI 698-702
- Boboyeva Zarifa Jahonqulovna*
SPORT TAYYORGARLIK JARAYONLARINING ADAPTIV MEXANIZMLARI..... 703-708
- O'rozov Shahobiddin Ziyadullayevich*
AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA DAVLATNI BOSHQARISH TAMOIYILLARI..... 709-713
- Muxtshamova Parvina Zahitovna*
ESL DARSLARIDA HAQIQIY MATERIALLARDAN FOYDALANISH 714-716

Received: 20 May 2024
Accepted: 30 May 2024
Published: 19 June 2024

Article / Original Paper

THE ROLE OF ENTREPRENEURS IN ECONOMIC LIFE (SURKHANDARYA PROVINCE AS AN EXAMPLE)

Rajabova Sabokhat Bobirovna,

Termiz State University, Department of "World History", senior teacher.

Abstract. This article describes the reforms implemented in our country to increase the position and status of women and support women entrepreneurs, to strengthen their social activity in society, and to ensure their employment. In the article, a number of state and non-state public organizations, as well as commercial banks in the Surkhandarya region, have established their entrepreneurship through the realization and support of active, businesswomen's initiatives, and the data on the sources of financing are analyzed on the basis of the table.

Key words: active women, entrepreneurship, women's associations, "Tashabbus" selection contest, "Durdona textile" enterprise, "Ofis Art Dizayn" firm, commercial banks, loans.

IQTISODIY HAYOTDA TADBIRKOR AYOLLARNING TUTGAN O'RNI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)

Rajabova Sabohat Bobirovna,

TerDU Jahon tarixi kafedrasida katta o'qituvchisi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimizda ayollarning o'rni, maqomini oshirish hamda tadbirkor xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar, ularning jamiyatda ijtimoiy faolligini kuchaytirish, bandligini ta'minlash masalalari yoritilgan. Maqolada Surxondaryo viloyatida bir qator davlat va nodavlat jamoat tashkilotlari, shuningdek tijorat banklari tomonidan faol, ishbilarmon xotin-qizlarning tashabbuslarini ro'yobga chiqarish, ko'maklashish orqali tadbirkorliklarini yo'lga qo'yganliklari aniq misollar hamda moliyalashtirish manbalari to'grisidagi ma'lumotlar jadval asosida tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: faol ayollar, tadbirkorlik, ayollar assotsiatsiyalari, "Tashabbus" ko'rik tanlovi,

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I6Y2024N19>

Kirish. Ijtimoiy-siyosiy hamda ijtimoiy-iqtisodiy hayotda ayollarning o'rni va maqomini oshirish O'zbekistonda davlat siyosatidagi o'ta muhim ustuvor vazifalardan hisoblanadi. Shu maqsadda oila institutini, ayollarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini kuchaytirish, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish hamda ularning bandligini ta'minlash bo'yicha samarali chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Bugungi kunda mamlakatimizning davlat va jamiyat boshqaruvining barcha bo'g'inlarida, sud-huquq tizimi, nodavlat tashkilotlar faoliyati, ijtimoiy tizimlarda, umuman olganda, jamiyatimiz hayotining hamma sohalarida ayollarning siyosiy va huquqiy madaniyati darajasi hamda ijtimoiy faolligi oshib borayotganini kuzatish mumkin. Hozirgi paytda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati a'zolarining 17 foizini, Qonunchilik palatasi

deputatlarining 16 foizini ayollar tashkil etadi, yuzlab ayollar xalq deputatlari viloyat, shahar va tuman Kengashlarida faol mehnat qilishmoqda. Bu fikrlarni hurmatli Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev BMTning 75-sessiyasidagi nutqida ham ta’kidlab o’tdilar: “Biz uchun gender tenglik siyosati ustuvor masalaga aylandi. Xotin-qizlarning davlat boshqaruvidagi o’rni tobora kuchaymoqda. Yangi Parlamentimizda ayol deputatlar soni ikki barobarga ko’paydi”[1]

O’zbekistonda ayollar o’z bilimi va tajribasi, malakasi va mahorati bois ko’pgina sohalarda yetakchi o’rinni egallashgan. Hayotimizda borgan sari muhim ahamiyat kasb etayotgan soha va tarmoqlar taraqqiyotini, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, fermerlik harakati, yuqori texnologiyalarga asoslangan zamonaviy sohalar, ilm-fan, tibbiyot, ta’lim va tarbiya, madaniyat va san’at hamda boshqa jabhalarni ayollarning ishtirokisiz tasavvur qilish qiyin. Buni quyidagi raqamlar, ya’ni hozirgi kunda mamlakatimizda ish olib borayotgan tadbirkorlarning 35 foizini, fermerlarning 10 foizini ayollar tashkil etishi ham tasdiqlaydi [2].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Bu yo’nalishdagi ilmiy izlanishlarda D.Alimova tomonidan hujjatli manbalar va arxiv materiallarini tahlil qilish asosida yozilgan ilmiy monografiya va bir qator ilmiy maqolalari[3] muhim ahamiyatga egadir. Shuningdek, Ya.Abdullaeva[4], D.Rajabova[5], N.Jo’raeva[6], G.G’anieva[7]larning dissertatsiya ishlarida jamiyatda ayollarning o’rni, maqomini oshirish hamda ularning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini kuchaytirish masalalari ilmiy jihatdan chuqur tahlil qilingan. Ayniqsa, Ya.Abdullaevaning Qoraqalpog’iston xotin-qizlari hayotiga oid doktorlik dissertatsiyasi va monografiyasi[4] mustaqillik davridagi xotin-qizlar masalasini tarixiy aspektda o’rganishga munosib hissa bo’ldi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqola umumiy qabul qilingan metodlar — tarixiylik, qiyosiy-mantiqiy tahlil, ketma-ketlik, xolislik tamoyillari asosida olib borilgan bo’lib, Surxondaryo viloyati iqtisodiy hayotda tadbirkor ayollarning tutgan o’rni bayon etilgan.

Tahlil va natijalar. Bugungi kunda mamlakatimizda ayollarning tadbirkorlik faoliyati bilan shug’ullanishi hamda jamiyatning iqtisodiy hayotida o’z o’rnini egallashiga alohida e’tibor berilmoqda. Tadbirkor va ishbilarmon ayollar haqida yurtboshimiz Sh.Mirziyoev ta’kidlaganlaridek: “...tadbirkor ayollar jamiyatimiz ko’rki sanaladi”[8]. Xotin-qizlarni qo’llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar tufayli ular jamiyatda munosib o’rin egallamoqda. Jumladan, O’zbekiston “Tadbirkor ayol” assotsiatsiyasi o’z safida 14 mingdan ziyod ishbilarmon ayolni birlashtirib, ularning tashabbuslarini ro’yobga chiqarishda ko’maklashmoqda. 2016 yilda 24 mingdan ortiq xotin-qizlar biznes sohasi bo’yicha o’qitildi va 16 mingdan ziyod vaqtincha ishsiz ayol mehnat bozorida talab yuqori bo’lgan kasb-hunarlariga yo’naltirildi. Xotin-qizlar rahbarlik qilayotgan korxonalariga ajratilgan 1,6 trillion so’mlik sarmoya evaziga 130 mingdan ortiq yangi ish o’rni yaratildi[8].

Ayollarning tadbirkorlik faoliyati oila farovonligini oshirishga xizmat qilishi bilan bir qatorda, bundan tashqari joylarda aholining bandlik darajasining o’sib borishiga ham ta’sir ko’rsatmoqda. Ishbilarmon va tadbirkor ayollarni bir maqsadda jamlagan “O’zbekiston Respublikasi tadbirkor ayollar uyushmasi” va O’zbekiston Respublikasi Xalq Demokratik Partiyasining “Faol ayollar” qanoti kabi uyushma, tashkilotlar faol ayollarni har tomonlama qo’llab-quvvatlab kelmoqda. O’z XDP “Faol ayollar” qanoti 2006 yildan buyon faoliyat yuritib kelmoqda, shu yillar davomida tadbirkor va ishbilarmon ayollarga har tomonlama ko’mak berildi. 2019 yilga kelib O’zXDP Surxondaryo viloyat kengashining 38 ming a’zosining 150 882 nafarini ayollar, 14 966 nafarini esa yoshlar tashkil etdi[9].

Mamlakatimiz ayollarining har tomonlama qo'llab – quvvatlanishida "O'zbekiston ishbiarmon ayollar assotsiatsiyasi"ning ham o'rni kattaligini alohida aytib o'tishimiz lozim. "O'zbekiston ishbiarmon ayollar assotsiatsiyasi" faoliyati natijasida mamlakatimizning ishbiarmon tadbirkor ayollari dunyo hamjamiyati bilan doimiy aloqada bo'lib kelmoqda. Uyushma tarkibida 2013 yilda 8000 dan ziyodroq ayollar jamlangan bo'lsa, ularning soni 2019 yilga kelib esa 15 000 dan ortiqroqni tashkil qildi[10].

Yurtimizda innovatsion g'oya va takliflari mavjud ayollarni aniqlash va ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida 2018 yil fevral oyida "O'zbekiston ayollarining 100 ta eng yaxshi innovatsion loyihasi" birinchi respublika tanlovi bo'lib o'tdi [11]. Tanlovning tuman, shahar, viloyat bosqichlari ham tashkil etildi. Bu tanlovni tashkil etishdan maqsad yurtimizda faoliyat olib borayotgan ko'plab olimalar, doktorantlar, iqtidorli talabalar, muhandis, konstruktor, tadbirkor ayollarni qo'llab – quvvatlash ko'zda tutilgan. Faqat ular orasidan eng iqtidorlisini tanlab, ularni to'g'ri yo'naltirish va qo'llab-quvvatlash lozim. Shunda ular o'zining bor qobiliyat va iqtidorini to'la namoyon qilib, jamiyat, davlat rivoji uchun munosib hissasini qo'sha oladi. 2018 yilning fevral oyida tanlovning respublika bosqichida 250 nafar iqtidorli xotin-qizlar ishtirok etishdi. Tanlovda 11 yo'nalishlar bo'yicha g'oliblar aniqlandi; "Eng yaxshi ixtiro", "Eng yaxshi foydali model", "Eng yaxshi sanoat namunasi", "Eng yaxshi dastur va ma'lumotlar bazasi", "Eng yaxshi innovatsion loyiha", "Eng samarali innovatsion loyiha" yo'nalishlari bo'yicha g'oliblar aniqlandi. Ularning tanlovda taqdim etgan loyihalarining amalda tatbiq etilishi davlat tomonidan ta'minlandi. Bunday loyiha tanlovlarining tashkil etilishi mamlakatimizda ayollarning ilm-fan va tadbirkorlik faoliyatidagi samarali mehnatini tashkil etishga yordam beradi[12].

Yurtimizda tadbirkor va faol ayollarni har tomonlama qo'llab – quvvatlash uchun ularga moddiy va ma'naviy ko'mak ham berib kelinmoqda. Ishbiarmon ayollar faoliyatini samarali yo'lga qo'yish maqsadida tijorat banklari tomonidan imtiyozli kreditlar ajratilmoqda. 2017 yilda 120 mingdan ortiq xotin-qizlarga jami 2 trillion 700 milliard so'm miqdorda kreditlar jalb qilindi. 2012 yilda esa mamlakatimizda tijorat banklari tomonidan tadbirkor ayollarga 491,7 milliard so'm kreditlar berilgan[13], 2012 yilning may oyiga qadar berilgan kreditlar miqdori esa 129,5 milliard so'mni tashkil etgan edi[14]. Bu raqamlarni 2014 yil hisobida, 900 milliard so'm miqdorida O'zbekiston bo'yicha tashkil etganligini ko'rishimiz mumkin[15].

2016 yilda ayollar uchun yurtimizda 404155 ta ish o'rni yaratilgan bo'lib, tadbirkor va ishbiarmon ayollar uchun 1 trillion 255 milliard miqdorida kreditlar ajratildi[16]. Surxondaryo viloyatida ham tadbirkor ayollarni qo'llab-quvvatlash maqsadida tijorat banklari tomonidan doimiy mablag'lar bilan ta'minlanib kelinmoqda. Surxondaryo viloyatida tijorat banklari tomonidan barcha moliyalashtirish manbalari hisobidan 2008-2009 yilning ikkinchi choragidagi tadbirkor ayollarga berilgan kreditlari to'g'risidagi ma'lumotlarga nazar tashlaydigan bo'lsak, viloyat miqyosida tadbirkor ayollarga jami 2008 yilning birinchi yarim yilligida 2 milliard 146,8 million so'mga miqdorida kreditlar ajratilgan. 2009 yilning birinchi yarim yilligida tadbirkor ayollar olgan kreditlar miqdori esa 7 milliard 154 million so'mni tashkil etadi. Yuqorida ko'rsatilgan raqamlardan ham ko'rinib turibdiki, viloyat miqyosida tadbirkor ayollarga berilgan kreditlar yildan yilga ortib, bir yillik o'sishi 5 milliarddan ortiqligini quyidagi jadval orqali ko'rishimiz mumkin[17].

Jadval 1.

Tijorat banklari tomonidan 2008 va 2009 yilning birinchi yarim yilliklarida tadbirkor ayollarga berilgan kreditlar to'g'risida ma'lumot

№	Tumanlar nomi	2008 yil 1-yarim yilligi ayollarga berilgan kreditlar (mln. hisobida)	2009 yil 1-yarim yillikda ayollarga berilgan kreditlar (mln. hisobida)	O'tgan yilga nisbatan farqi (mln. hisobida)	O'tgan yilga nisbatan farqi (foizda)
1	Angor	105,9	195,9	90.0	185.0
2	Boysun	22,7	98,2	75.5	432.6
3	Bandixon	19,7	178,2	158.5	904.6
4	Denov	167,5	496,5	329.0	296.4
5	Jarqo'rg'on	89,2	263,1	173.9	295.0
6	Qiziriq	50,5	255,7	205.2	506.3
7	Qumqo'rg'on	107,6	472,6	365.0	439.2
8	Muzrabot	59,3	363,7	304.4	613.3
9	Oltinsoy	23,4	89,3	65.9	381.6
10	Saraosiyoy	220,8	278.3	57.5	126.1
11	Termiz tumani	59,8	221.1	161.3	369.7
12	Termiz shahri	989,9	3127.2	2137.3	315.9
13	Uzun	40,2	154.1	113.9	383.3
14	Sherobod	89,1	643.3	554.2	722.0
15	Sho'rchi	101,2	371.5	261.3	313.7
	JAMI:	2146,8	7154.7	5007.9	333.3

O'tgan yillar davomida davlat va jamiyat bo'g'inlarida, oilada ayollarning o'rni hamda rolini oshirish borasida qabul qilingan Prezidentimizning farmon va qarorlari, hukumat komissiyasi majlislari bayonlari topshiriqlari ijrosini ta'minlash maqsadida viloyatda amaliy dasturlari ishlab chiqilib, aniq vazifalar belgilab berilgan asosida ishlarni tashkil etish yo'lga qo'yildi. Amalga oshirilgan ishlar samarasi o'laroq, tijorat banklari tomonidan ayollar tadbirkorligini rivojlantirish maqsadida 2018 yilda 2116 nafar ayollarga jami 17 milliard 89 million so'm miqdorida kredit mablag'lari jalb qilingan bo'lsa, 2019 yilga kelib bu ko'rsatkich 21 milliard 320 million so'm miqdoriga etdi[18].

Shu jumladan, viloyat Mikro kreditbank bo'limi tomonidan 2018 yilda 674 nafar ayollarga 2 milliard 209 million 900 ming so'm miqdorida mikro kreditlar jalb qilindi. Ushbu jalb qilingan kreditlar hisobiga 650 ta ish o'rinlari yaratildi. 2018 yil 1-sentyabr holatiga ko'ra, Surxondaryo viloyatida 1053 ta tadbirkor ayollar faoliyat olib borgan[19]. Ularning faoliyatini kengaytirish maqsadida 99 milliard 224 million so'm mablag' ajratildi, shuningdek, chet el kredit liniyalari ham jalb qilindi. Chet el kredit liniyalaridan 26 milliarddan ortiq mablag' qabul qilindi[20]. Bu qabul qilingan kreditlar tadbirkor ayollar faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun yo'naltirildi.

Surxondaryo viloyatida yaratilgan imkoniyatlardan unumli foydalangan holda o'zining tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'ygan ayollar soni yildan yilga ortib bormoqda. Misol tariqasida olib qaraydigan bo'lsak, Termiz tumanining "Uchqizil" qo'rg'onida tadbirkor ayol tomonidan "Durdon tekstil" korxonasi tashkil etildi. Ishbilarmon ayol o'z sarmoyasi va bankdan olingan 34 million so'm kredit evaziga 20 ta zamonaviy tikuv mashinasi sotib olindi. Shuni alohida aytib o'tish lozimki, tadbirkor ayol 18 nafar yoshlarni doimiy ish o'rni bilan ta'minlagan. Tadbirkor korxonasi asosan sport va ayollar kiyim-kechaklarini ishlab chiqarish bilan shug'ullanadi[20].

Vohada faoliyat olib borayotgan tadbirkor ayollarni qo'llab-quvvatlashda O'zbekiston Liberal demokratik partiyasi viloyat kengashining ham ahamiyati kattadir. Viloyat kengashi

tomonidan 2018 yilda “Ishbilarmon ayol-2018” respublika ko‘rik tanlovining viloyat bosqichi bo‘lib o‘tdi. Unda tadbirkorlik, fermerlikni rivojlantirish va qo‘llab-quvvatlash, qo‘shimcha ish o‘rinlarini yaratish hamda ayollarning jamiyatdagi faolligini yanada oshirishga bag‘ishlangan ko‘rgazmalar va loyihalar taqdimoti o‘tkazildi. Shuningdek, ishbilarmon tadbirkor ayollar rahbarligida ishlab chiqarilayotgan qishloq xo‘jaligi, oziq-ovqat, qandolat mahsulotlari, liboslar, zardo‘zlik, hunarmandchilik buyumlari ko‘rgazmasi ham namoyish etildi. Viloyatning tadbirkor va hunarmand ayollari faoliyatiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, bu sohalarda alohida yutuqlarga erishayotgan ayollar ko‘pchilikni tashkil etadi.

Surxondaryo viloyatining milliy an‘analarining rivojlanishida hunarmand ayol Toshboeva Iqlimxonning xizmatlari katta. Iqlimxon Toshboeva o‘z faoliyati bilan nafaqat Surxon vohasi balki, Respublikamizga tanilgan hunarmand - tadbirkorlar sirasiga kiradi. Iqlimxon Toshboeva o‘zining rangin liboslari bilan 2000 yildan boshlab “Tashabbus” viloyat, tuman, ko‘rik tanlovlarida muvaffaqiyat bilan qatnashib sovrinli o‘rinlarni qo‘lga kiritdi. 2002-2003 yillarda “YuNESKO”ning “Boysun bahori” festivalida qatnashib, milliy liboslar ko‘rgazmasi bo‘yicha uning liboslari 1-darajali diplom bilan taqdirlangan[20]. Shu bilan birga tadbirkor vohaga xos amaliy zargarlik namunalarini ham yaratmoqda.

Hunarmand yaratgan milliy liboslarni san‘atkorlarimiz kiyib Yaponiya, Janubiy Koreya, Turkiya, Malayziya, Germaniya, Belgiya, Hindiston, Ispaniya, Xitoy kabi mamlakatlarda olqishga sazovor bo‘lib kelishgan. Bunda tashqari hunarmand o‘nlab folklor guruhlar, san‘atkorlar va raqqosalarga milliy liboslar yaratib kelmoqda.

Surxondaryo viloyatining rivojlanishiga o‘zining munosib hissasini qo‘shib, viloyatdagi dastlabki tadbirkorlik faoliyatini boshlagan va bu sohada ko‘plab yutuqlarni qo‘lga kiritgan tadbirkor va tashabbuskor ayollardan biri Xolmirzaeva Feruzaxonidir. 1997 yilda viloyatda birinchi bo‘lib aholining tashqi reklama, poligrafiya va dizaynerlik sohasidagi talab va ehtiyojlarini o‘rganish tufayli o‘z mustaqil ishlab chiqarishini boshlagan. 777 turdagi taklifnoma va tashrifnomalar, 2000 dan ortiq qog‘oz mahsulotlari va tashqi reklamalarning barcha turlarini ishlab chiqarishga erishdi. 21 kishini doimiy ish bilan ta‘minlandi. “Ofis Art Dizayn” nomi bilan mashhur firmaga asos soldi. Korxonada 2003 yilda 82,3 mln so‘m miqdorda daromad qilgan bo‘lsa, 2007 yilda bu ko‘rsatgich 376,5 mln so‘mdan oshdi. Korxonaning rentabillik darajasi yildan yilga ortib bormoqda. Doimiy yangiliklar izidan yurish, izlanish, aholi ehtiyojlarini o‘rganish, mijozlar talabiga qarab ish tutish korxonaning bosh mezon bo‘lib xizmat qildi. Shu bilan birga chet el davlatlariga borib ularning ish tajribasini o‘rgandi. Yaponiya, AQSh, Xitoy, Hindiston, Germaniya kabi davlatlarning korxonalariga tashrif buyurdi. Ularning ish tajribalarini chuqur o‘rgandi. Tadbirkor 2003-2007 yillar mobaynida viloyatda “Eng yaxshi tadbirkor ayol” nominatsiyasini, 2003 yili “O‘zbekiston belgisi” ko‘krak nishoni, 2005 yili Respublika “Mahalla” jamg‘armasining “Mahalla jonkuyari” ko‘rik tanlovining birinchi o‘rin sohibasi bo‘ldi, ko‘krak nishon bilan taqdirlandi. Hozirda Xalq deputatlari Termiz shahar Kengashining 19-saylov okrugi deputati[20]. Surxondaryo viloyati “Zarautsoy jamoatchilik markazi” raisi sifatida viloyatda nodavlat notijorat tashkilotlari harakatini rivojlantirishga katta hissa qo‘shdi. Uyushmagan yoshlarni muntazam ish bilan ta‘minlamoqda.

Xulosa. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda ayollarning rolini oshirish va uni amalda keng qo‘llashning bo‘yicha orttirilgan ijobiy tajriba mavjud, ammo ayollarning mehnat faoliyatlarini yanada yaxshilash maqsadida amalga oshiriladigan vazifalar ko‘lamini kuchaytirish, qolaversa, eng muhimi uni hukumat tomonidan qo‘llab-quvvatlashni

kengaytirish zarur. Ayollarning mehnat bilan bandligini ta'minlash Prezidentimiz ilgari surgan "Besh tashabbus" da o'z aksini topgan.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib, ayollarni kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasiga keng jalb etishda quyidagi takliflarni bildiramiz:

– ayollarning ijtimoiy va iqtisodiy muxofazasini zamonaviy huquqiy me'yoriy hujjatlar asosida himoyalash;

– tadbirkorlik sohasida ayollar savodxonligini oshirish, malaka darajasini yaxshilash maqsadida o'rta maxsus professional ta'lim texnikumlarida turli kurslarni (imtiyozli) tashkil etish va kasbiy o'quv markazlari faoliyatini kengaytirish;

– hokimlarning mahalla va oila masalalari bo'yicha o'rinbosarlari "ayollar daftari" bo'yicha mas'ulligini oshirish va bu tizim ustidan samarali jamoatchilik tizimini shakllantirish:

– "Ijtimoiy shartnoma" orqali nodavlat kasb-hunar o'quv kurslarini bitiradigan ayollarga ta'lim xarajatlari uchun subsidiya ajratish;

– Kasb va lavozimlar klassifikatorida oliy ma'lumot talab qiladigan mutaxassisliklar va lavozimlarni qisqartirish orqali o'rta maxsus ma'lumotga ega bo'lgan ayollar bandligini oshirish;

– Hududlarda oilaviy biznes, kasanachilik, hunarmandchilik, tomorqa xo'jaligini keng rivojlantirish ishlarini jadallashtirish kerak.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkin, viloyatimizda tadbirkor va ishbilarmon xotin-qizlarning faoliyatini har tomonlama qo'llab-quvvatlash borasida olib borilayotgan chora-tadbirlar o'z samarasini berib kelmoqda. Bu islohotlar va chora-tadbirlar tufayli mamlakatimizning ishbilarmon va tadbirkor ayollari har bir soha rivojiga munosib hissalarini qo'shib, ular mamlakatimiz iqtisodiyotining yanada rivojlanishi va yuqori natijalarga erishishida muhim tayanch hisoblanadi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Prezident Sh.Mirziyoevning BMT Bosh Assambleyasining 75- sessiyasidagi nutqi// URL: <http://uza.uz/uz/politics/o-zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyoyevning-b-23-09-2020>
2. Xalqaro ekspertlar: "O'zbekiston ayollar huquq va manfaatlarini himoya qilish sohasida boshqa mamlakatlar uchun namunadir"// Jenevadagi BMT bo'linmasi va boshqa xalqaro tashkilotlardagi O'zbekiston Respublikasining doimiy vakolatxonasi rasmiy saytidagi maqola. URL: <http://uzbekistan-geneva.ch/-o-zbekcha.html>
3. Alimova D.A. Sovremennoe sostoyanie jenskogo voprosa v Uzbekistane i zadachi obshchestvovedov // Социально-экономические проблемы Узбекистана в условиях перестройки. — Т.: Fan, 1990. - S. 99-104; Jenskiy vopros v Sredney Azii: istoriya izucheniya i sovremennye problemy. — Т.: Fan, 1991. - 132 s.; Jenskiy vopros v sovetskoy istoriografii Sredney Azii.: Dis. ... dokt. istor. nauk. - T.. 1991. - 285 l.; O'zbekiston ijtimoiy fanlarida xotin-qizlar muammolarining o'rganilishi va vazifalari // O'zbekistonda oila, davlat va jamiyat kurilishida ayollarning roli va gender muammolari. — Т.: Fan. 1999. - B. 16-20; Milliy tafakkur va ayollar masalasi: o'tmish timsollari // O'zbekiston xotin-qizlari kecha va bugun. — Т.. 2005. - B. 5-9.
4. Abdullaeva Ya.A. Jenskiy vopros v Karakalpakstane v konse XIX-XX v.v. (sozialno-politicheskiy aspekt): Avtoref. dis. ... dokt. istor. nauk. — Т., 2005. - 46 s.; Qoraqalpog'iston xotin-qizlari: kecha va bugun (XIX asrning oxiri va XX asr). - Т.: Ijod dunyosi, 2004. - 223 b.

5. Rajabova D. N. Turkiston jadidlarining qarashlarida yoshlar va xotin-qizlar masalalari (XIX asrning oxiri - XX asr boshlari). Tarix fan. nom. diss. Toshkent: O'zR FA TI, 2003.
6. Jo'raeva N. D. O'zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayotida xotin-qizlarning o'rni (XX asrning 20-30 yillari). Tarix fan. nom. diss. Toshkent: O'DJTU, 2004.
7. G'anieva G. J. O'zbekistonda xotin-qizlar masalasi: yangicha yondoshuv, muammolar va echimlar (mustaqillik davri 1991-2005 yy.). Tarix fan. nom. diss. Toshkent: O'zR FA TI, 2006.
8. «Xalq so'zi» gazetasi. 2018 yil 8 mart.
9. O'zXDPning Surxondaryo bo'limining 2019 yilning 2 choragidagi hisobotidan.
10. «Xalq so'zi» gazetasi. 2013 yil 19 fevral.
11. «Xalq so'zi» gazetasi. 2018 yil 2 mart.
12. «Xalq so'zi» gazetasi . 2018 yil 21 fevral.
13. Gazeta «Narodnoe slova». 2013 god 8 marta.
14. «Xalq so'zi» gazetasi. 2012 yil 4 iyun.
15. «Jamiyat» gazetasi. 2015 yil 6 mart. № 9-son.
16. «Xalq so'zi» gazetasi. 2016 yil 30 yanvar. № 21-son.
17. 2008-2009 yillarda tadbirkor ayollarga berilgan kreditlar to'g'risida ma'lumot.
18. Surxondaryo viloyati xotin-qizlar qo'mitasining 2018 yilgi hisoboti.
19. «Surxon tongi» gazetasi. 2018 yil 18 avgust.
20. Surxonning muxtarama ayollari. Toshkent, 2009. -B.277-301.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).